

HANDELSRESOR OCH MARKNADSFÄRDER

Handels- och marknadsfärder är företeelser med mycket gamla anor. Vi vet att marknadsväsendet en gång i tiden fyllde viktiga ekonomiska uppgifter. Handelsförbindelserna sträckte sig t.o.m. utanför Sveriges gränser. På grund av bl.a. förbättrade kommunikationer har dessa färder inte enbart ändrat karaktär utan också helt försvunnit på många platser. Avsikten med denna frågelista är att försöka kartlägga denna form av handel medan det ännu finns levande tradition om den. Inte minst viktig är uppgiften om färdvägar och namnen på marknadsplatserna. Antikvarie Ingemar Svensson vid Gävle museum har bitt FFÖN:s meddelare om hjälp att besvara frågorna om hälsingebönderna. Det är viktigt att alla frågelistbesvarare anger till vilken socken och by uppgifterna hänför sig samt ungefärligt årtal. Sagesmannens namn, födelseår och födelseort bör även antecknas. Svaret postas inneslutet i bifogade frankerade kuvert.

Umeå i mars 1966.

A. HANDELSRESOR

1. Gjordes handelsresor från Er trakt till Norge, söderut i Sverige, till Finland? 2. Vilka platser besöktes? Hur gick färdvägarna? 3. Vad kallades dessa handelsfarare? (norgefarare? sörkörare?). 4. Åkte de ensamma eller i grupp? 5. Hur ofta företogs dessa färder? När på året? 6. Användes speciella fordon? Vad kallades dessa i så fall? Utseende? 7. Vilka varor medfördes till avsalu? 8. Förekom byteshandel eller såldes varorna kontant? 9. Om man måste övernatta, var skedde då det? (gästgiveri? privat?). Användes samma övernattningsställe år efter år? Vad kostade det? 10. Vilka varor medfördes hem? 11. Var handelsbönderna förmedlare av nyheter? 12. Medförde de hem varor som var ovanliga i trakten? 13. Om man hade ett överskott på smör i Er trakt, vart såldes det? 14. Gjordes speciella "smörfärder" till marknader (vilka?), till någon stad (vilken?), eller såldes smöret till någon annan plats exempelvis handelsbod, herrgård, bruk? (vilken eller vilka?) 15. Byttes smöret mot andra varor (vilka?) eller såldes det mot kontant betalning (hur mycket?) 16. Kom uppköpare till gården och tillhandlade sig smöret?

B. MARKNADER

1. Vilken eller vilka marknader (marknadsplatser) besökte man från Er bygd? 2. Var och när hölls marknaderna och vad kallades de? Anordnades marknader i anslutning till "storhelger" (t.ex. Andersmäss, Ersmäss)? 3. Vilka var det som företog marknadsfärderna? (storbönder? småbönder? torpare?) 4. Vilken (vilka) var orsaken (orsakerna) till dessa färder? (goda priser? överskott i hemorten?). 5. Gjordes flera resor varje år? 6. Reste marknadsfararna enskilt eller i grupp? 7. Hur gick färdvägarna? 8. Användes något särskilt fordon vid dessa marknadsfärder? Utseende? Vad kallades det? 9. Brukade mat medföras på resorna? Vad bestod den av? 10. Behövde man övernatta på färden? I så fall var och hur? 11. Vilka varor medfördes till marknaden? 12. Såldes varorna kontant eller var byteshandel vanlig?

13. Var handelsbönderna kända för att vara sluga affärsmän? (exempel?)
14. Vilka nödvändighetsvaror medfördes hem? Köptes även saker som man skulle ge bort som present till familjen, fästmän eller anställda vid hemkomsten? (exempel på sådana presenter). 15. Brukade marknaden besökas av tattare, hästskojare, ficktjuvar? 16. Känner Ni till några historier, visor eller ramsor som har anknytning till marknadsfärder? 17. När kom den första handelsboden till Er bygd? Vem öppnade den? 18. Berätta Ert trevligaste marknadsminne!

C. FORKÖRNING (LASSKÖRNING)

1. Har forkörning förekommit i Er trakt? 2. Hur gick färdvägarna?
3. Vilka fordon användes vid denna körning? Benämning? Utseende?
4. Vilka varor hade forköraren i sitt lass? 5. Hur togs varorna om hand, när forköraren kom fram till bestämmelseorten? 6. Vad fick forköraren med sig som frakt tillbaka? Vad kallades denna frakt? 7. Var och hur övernattade man? (gästgiveri? privat?) Fanns särskilt färdstall för hästar? 8. Hur stor lön hade en forkörare? Betalades han kontant eller i varor? 9. Hur tungt var ett lass?

D. UPPKÖPARE

1. Har det förekommit handel mellan svenskar och lappar? Vilka varor? Byteshandel eller kontant betalning? 2. Har uppköpare från andra orter kommit till Er trakt? Vad har de köpt upp? (kreatur? skinn? smör?) 3. Har kreatursmarknader förekommit?

E. HÄLSINGEBÖNDER

1. Har hälsingebönder besökt Edra trakter för att avyttra varor? Vilka varor? 2. När på året har de kommit? Har det varit i samband med någon marknad? 3. Hur länge har denna handel pågått? 4. Har man i Er trakt rest till Hälsingland för att göra inköp eller sälja varor? 5. Har hälsingarna varit väl sedda i Er bygd?